

ХАРКІВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ ДИЗАЙНУ І МИСТЕЦТВ

Факультет	Дизайн	Рівень вищої освіти	перший (бакалавр)
Кафедра	Дизайн середовища	Рік навчання	I
Галузь знань	02 Культура і мистецтво	Вид дисципліни	обов'язкова
Спеціальність	B2 Дизайн	Семестри	2

ОСНОВИ ФОРМОУТВОРЕННЯ

Семестр 2 (січень-травень 2025/26 н.р.)

Лектор	Дьяконов Даниїл Максимович, викладач кафедри «Дизайн середовища» ХДАДМ
E-mail	diakonov.danyil@ksada.org
Заняття	за розкладом online.
Адреса	online
Телефон	(057) 706-02-46 (кафедра «Дизайн середовища»)

КОМУНІКАЦІЯ З ВИКЛАДАЧЕМ

Поза заняттями офіційним каналом комунікації з викладачем є електронні листи (тільки у робочі дні до 18-00).

Умови листування:

- в темі листа обов'язково має бути зазначена назва дисципліни;
- в полі тексту листа позначити ПІБ студента, який звертається (анонімні листи не розглядаються);
- файли підписувати таким чином: прізвище, завдання.

Розширення: текст — doc, docx, ілюстрації — jpeg, pdf.

Рубіжний контроль відбувається шляхом завантаження робіт до платформи Google classroom. Проведення занять та консультацій під час дії воєнного стану в Україні передбачено в режимі регулярних Online зустрічей і групових відеоконференцій на платформі Google Meet. В окремих випадках (за умови домовленості з викладачем) можливе спілкування через Telegram, WhatsApp або Viber.

ПЕРЕДУМОВИ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Дисципліна не має обов'язкових передумов для вивчення. Студент отримує повну підтримку при опрацюванні матеріалу зазначеної дисципліни та підготовки її практичної/методичної стратегії. Студент може запропонувати власні об'єкти для опрацювання матеріалу, пов'язаного з загальною тематикою курсу.

ПРАВИЛА ВИКЛАДАЧА

Дисциплінарна та організаційна відповідальність. На проведення занять з дисципліни розповсюджуються загальноприйняті норми і правила поведінки у закладі вищої освіти. Під час занять не допускаються дії, які порушують порядок і заважають навчальному

процесу, будь то занадто гучне спілкування, вільне пересування аудиторією чи користування мобільними телефонами. З боку викладача вітається активна участь студента і його власна думка в обговоренні актуальних питань, що розглядаються. В разі необхідності викладач має право на оновлення змісту навчальної дисципліни на основі інноваційних досягнень і сучасних практик у відповідній галузі, про що повинен попередити студентів. Викладач повинен створити безпечні та комфортні умови для реалізації процесу навчання особам з особливими потребами здоров'я (в межах означеної аудиторії).

Міжособистісна відповідальність. У разі відрядження, хвороби або іншої важливої причини лектор має право перенести заняття на інший день за умови узгодженості з навчальною частиною та існуючим розкладом занять. Про дату, час та місце проведення занять лектор інформує студентів через старосту групи.

ПОЛІТИКА ВІДВІДУВАНOSTI

Не припустимі пропуски лекцій студентами без поважних причин. Причини пропуску занять мають бути підтверджені деканатом факультету ДС. У разі пропуску занять студент має самостійно опрацювати матеріали теми лекцій і зробити відповідні записи в конспекті. Відсутність студента на модульному тижні і невиконання самостійної проектної роботи впливає на зниження підсумкової оцінки.

АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ

Під час написання текстів доповідей для участі в конференціях (за особистим бажанням студента) студенти зобов'язані дотримуватися правил академічної доброчесності (не допускається плагіат – суттєве запозичення або копіювання в статті чужих матеріалів без посилання на автора чи оригінал об'єкту середовища (предмету дизайну)).

Корисні посилання:
dobrochesnist-325783.html

<https://законодавство.com/zakon-ukrajiny/stattya-akademichna-dobrochesnist-325783.html>

НАВЧАЛЬНІ МАТЕРІАЛИ

Навчальними матеріалами для курсу "Основи формоутворення" є комплекс науково-теоретичних, методичних та практичних ресурсів, які спеціально обрані та адаптовані до потреб даного курсу. Ці матеріали включають теоретичні вступи, що презентуються під час лекцій, і охоплюють основні аспекти формоутворення, від базових принципів до складних технік і стратегій. Лекційний матеріал доповнюється прикладами сучасних проєктів і моделей з різних країн, включаючи новітні інноваційні підходи та технології. Курс також надає студентам ретельно обраний список рекомендованої літератури та онлайн-ресурсів (див. Список рекомендованої літератури), до якого входять фахові монографії, наукові статті, навчальні посібники та візуальні матеріали. Заняття проводяться українською мовою, однак за потреби використовуються інші мови для пояснення спеціальної термінології та спілкування з іноземними студентами.

ПОСИЛАННЯ НА МАТЕРІАЛИ

Додаткові науково-інформаційні матеріали, літературні джерела, а також сучасні розробки в галузі технологій формоутворення та приклади їх використання у створенні предметно-просторового середовища можна знайти в Інтернеті. Посилання на відповідні ресурси викладач надає під час занять або, за запитом студента, після лекції чи в процесі електронного листування.

НЕОБХІДНЕ ОБЛАДНАННЯ

Зважаючи на специфіку курсу, обладнання для виконання завдань можна поділити на дві категорії: фізичну та цифрову.

До фізичної складової відносяться базові знаряддя студента-дизайнера:

- папір;
- металева лінійка;
- ніж макетний
- простий олівець;
- гумка;

*Список не є вичерпним. **Також необхідною умовою виконання завдань є наявність комп'ютерної техніки: ПК або ноутбук, також фото техніка .

В умовах навчання онлайн, для оформлення та подачі робіт, студентам рекомендується використовувати гаджети та пристрої для переносу своїх макетів та робіт в цифровий формат за допомогою фотографування власної роботи. Для підготовки текстових матеріалів і презентацій студентам потрібно буде використовувати програми обробки текстів та створення презентацій. Окрім Microsoft Word і PowerPoint, студенти можуть використовувати Google Документи та інші онлайн-сервіси, які дозволяють легко співпрацювати і ділитися матеріалами в режимі онлайн. Це особливо важливо в умовах воєнного стану, коли доступ до аудиторного обладнання може бути обмеженим.

МЕТА ТА ЗАВДАННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Мета курсу "Основи формоутворення" — ознайомити студентів-дизайнерів з базовими принципами та методами створення форм, розвитком творчих навичок і технік, необхідних для розробки естетично привабливих та функціональних дизайн-об'єктів. Програма курсу побудована за принципом поступового ускладнення завдань, починаючи з створення простих макетів і завершуючи розробкою складної тематичної композиції на обрану тему.

Основними завданнями вивчення дисципліни є:

- формування у студентів системи знань у сфері означеної дисципліни;
- надання їм необхідних знань та практичних навичок в формуванні авторської ідеї і виконанні макетів;
- сприяння творчому розумінню необхідності розробки мистецтвознавчих проблем та засобів вирішення питань з обраної теми завдання;
- сприяння розвитку професійних умінь з презентації результатів розробки проєктної пропозиції на обрану тему.

В результаті вивчення дисципліни "Основи формоутворення" студент повинен:

Знати:

- Основи та специфіку методів формоутворення у дизайні, зокрема принципи створення простих та складних форм.
- Принципи пошуку та систематизації сучасної інформації про матеріали, техніки та підходи до формоутворення.
- Структуру розробки дизайнерських концепцій і проєктів, орієнтованих на створення ефективних і гармонійних форм.
- Інструментарій та професійні засоби для створення макетів, які відповідають заданим вимогам.

Вміти:

- Аналізувати та оцінювати розвиток дизайну, використовуючи знання основ формоутворення та композиції.
- Проводити аналіз сучасних дизайнерських трендів для прогнозування майбутніх напрямків у формоутворенні.
- Створювати макети, адаптуючи їх під конкретні вимоги та потреби.
- Розробляти та аргументувати проекти, базуючись на основах формоутворення та композиційних принципах.

Володіти:

- Термінологією сучасного формоутворення та дизайну.
- Навичками використання сучасних інструментів для пошуку та систематизації інформації в контексті формоутворення та композиції.

ОПИС І СТРУКТУРА ДИСЦИПЛІНИ

Дисципліна вивчається протягом другого семестру 1 курсу та складається з 90 навчальних годин (3 кредити ECTS), з яких 16 годин - лекційні, 14 годин - практичні заняття, 60 годин - самостійні заняття.

Структура дисципліни складається з 2-х модулів. Програмна задача кожного модулю полягає у наданні викладачем та опануванні студентами знань щодо підходів до формоутворення об'ємно-просторових структур. Рубіжна перевірка рівня і якості отриманих знань здійснюється у процесі модульного перегляду, підсумкова – під час екзаменаційного перегляду. Дисципліна структурується з 2-х розділів, які містять 8 тем для практичного опрацювання дисципліни.

СТРУКТУРА ДИСЦИПЛІНИ**МОДУЛЬ 1. БАЗОВІ ПРИНЦИПИ ОБ'ЄМНО-ПРОСТОРОВОГО ФОРМОУТВОРЕННЯ ТА КОМПОЗИЦІЇ****Тема 1. Виконання графічної роботи "Точка-лінія"**

Опанування основ композиції за допомогою використання точки та лінії як базових елементів для створення площинної композиції, рельєфу та простору.

Тема 2. Базове макетування геометричних тіл з паперу.

Знайомство з базовим макетуванням на основі виконання макетів найпростіших об'ємних геометричних форм із паперу.

Тема 3. Виконання композиційного рельєфу з паперу

Використання технік згинання та розміщення геометричних елементів для передачі глибини та світлотіньових ефектів.

Тема 4. Сегментування геометричної форми

Розробка композиції на основі розділення однієї геометричної форми на сегменти із збереженням її початкової цілісності.

МОДУЛЬ 2. ФОРМОУТВОРЕННЯ У КОНТЕКСТІ СТВОРЕННЯ СЕРЕДОВИЩА**Тема 5. Виконання макету "Домінуюче середовище"**

Розвинути просторове мислення через дослідження різних станів простору. Використовуючи зміну форми, масштабу, ритму та нахилів геометричних елементів - передати відчуття домінування середовища та камерності.

Тема 6. Виконання макету "Збалансоване середовище"

Розвинути просторове мислення через дослідження різних станів простору. Використовуючи зміну форми, масштабу, ритму та нахилів геометричних елементів - створити відчуття рівномірності, гармонії та спокою.

Тема 7. Виконання макету “Експансивне середовище”

Розвинути просторове мислення через дослідження різних станів простору. Використовуючи зміну форми, масштабу, ритму та нахилів геометричних елементів - передати відчуття свободи, динаміки та легкості.

Тема 8. Виконання макету “Відображення середовища - за обраним варіантом”

Створити абстрактний об’ємний макет, який передає характер обраного реального середовища через форму, композицію, ритм, масштаб.

ФОРМАТ ДИСЦИПЛІНИ

Теми розкриваються шляхом практичних та самостійних занять. Лабораторні заняття не передбачені. Самостійна робота студентів спрямована на закріплення тем практичних занять. Зміст самостійної роботи складає пошук додаткової інформації, її аналіз у відповідності до теми власної роботи. Додаткових завдань для самостійної роботи не передбачено.

РОЗПОДІЛ ТА ЗМІСТ МАТЕРІАЛУ

№	Тема	Вид заняття	Кіл. годин	Зміст	Рубіжний контроль	деталі
1	2		3	4	5	6
Модуль 1. Поняття «декоративності та абстрактності» в художній творчості						
1.	Тема 1.	Лекційні	4	Вступна бесіда на тему “Поняття об’ємно-просторового формоутворення”. Виконання першого завдання. Намалювати шість квадратів. У кожному квадраті використати точку чи лінію, як основні виражальні засоби, для відтворення пласкої композиції, рельєфу та простору.	Консультації з керівником	Робота з літературою, виконання завдання.
2.	Тема 2.	Лекційні/ Практичні / самостійні	4/2/4	Необхідно вибрати три з шести геометричних тіл (куб, циліндр, призма, паралелепіпед, піраміда, конус) та створити їх макети з паперу. Фотофіксація етапів створення макету.	Консультації з керівником	Макетування та оформлення звітнього аркушу з фотофіксацією.
3.	Тема 3.	Лекційні/ Практичні /	4/2/4	Необхідно створити композиційний рельєф із паперу, використовуючи	Консультації з керівником	Макетування та оформлення

		самостійн і		геометричні форми та прийоми згинання. Робота має передавати глибину та пластичність форми за допомогою гри світла й тіні. Фотофіксація етапів створення макету.	м	звітного аркушу з фотофіксацією
4.	Тема 4.	Лекційні/ Практичні / самостійн і	4/2/4	Необхідно розділити одну геометричну фігуру (куб, циліндр, призма, піраміда) на сегменти таким чином, щоб після складання зберігалася її початкова гармонійна цілісність. Виконати макетування форми з паперу. Фотофіксація етапів створення макету.	Консультації з керівником Модульний перегляд	Макетування та оформлення звітного аркушу з фотофіксацією
Модуль 2. Практичне виконання творчої композиції з деревини						
5.	Тема 5.	Практичні / самостійн і	2/12	Використовуючи зміну форми, масштабу, ритму та нахилів геометричних елементів - передати відчуття домінування середовища та камерності. Фотофіксація етапів створення макету.	Консультації з керівником	Затвердження ескізу, макетування та оформлення звітного аркушу
6.	Тема 6.	Практичні / самостійн і	2/12	Використовуючи зміну форми, масштабу, ритму та нахилів геометричних елементів - створити відчуття рівномірності, гармонії та спокою. Фотофіксація етапів створення макету.	Консультації з керівником	Затвердження ескізу, макетування та оформлення звітного аркушу
7.	Тема 7.	Практичні / самостійн і	1/12	Використовуючи зміну форми, масштабу, ритму та нахилів геометричних елементів - передати відчуття свободи, динаміки та легкості. Фотофіксація етапів створення макету.	Консультації з керівником	Затвердження ескізу, макетування та оформлення звітного аркушу
8.	Тема 8.	Практичні / самостійн і	1/12	Створити абстрактний об'ємний макет, який передає характер обраного реального середовища за обраним варіантом (Пустеля, гори, ліс, передмістя, місто, берегова лінія)	Консультації з керівником	Затвердження ескізу, макетування та оформлення звітного аркушу

ФОРМАТ СЕМЕСТРОВОГО КОНТРОЛЮ**ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ**

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка а ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90-100	A	Відмінно	зараховано
82-89	B	Добре	
75-81	C		
64-74	D		
60-63	E	Задовільно	
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

РОЗПОДІЛ БАЛІВ

Модуль 1				Модуль 2				ЕКЗАМЕНАЦІЙНИЙ ПЕРЕГЛЯД	СУМА
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8		
0-45				0-45				10	100

T1, T2 ... T8 – теми змістових модулів.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Бали				Критерії оцінювання
	0-45	0-45	0-10	
A+	44-45	44-45	10	Студент в повному обсязі опанував матеріал практичного та самостійного курсу, проявив креативне мислення при виконанні завдань, логічно обґрунтував послідовність виконання необхідних завдань, професійно виконав усі етапи завдання, додатково брав участь у доповіді конференції з обраної теми.
A	41-44	42-44	9	Студент в повному обсязі опанував матеріал теми. Графічна подача акуратна, професійна, без помилок.
A-	40	41	9	Студент в повному обсязі опанував матеріал теми, подача акуратна, без помилок.
B	37-40	37-41	8	Студент добре опанував обсяг матеріалу практичного та самостійного курсу, творчо та якісно виконав усі поставлені завдання, але при цьому робота має незначні недоліки.
C	34-37	34-37	7	Студент в цілому добре опанував матеріал практичного та самостійного курсу, творчо та якісно виконав більшість

				поставлених завдань, але виконана робота має суттєві недоліки.
D	29-34	29-34	6	Студент в недостатньому обсязі опанував матеріал практичного та самостійного курсу, вирішив в цілому основні поставлені завдання, але виконана робота має значні недоліки (відсутність концепції, творчого підходу, неякісна графічна подача проекту тощо).
E	27-29	28-29	5	Студент в недостатньому обсязі опанував матеріал практичного та самостійного курсу, вирішив в цілому основні поставлені завдання, але виконана робота має багато значних недоліків (відсутність змістовного аналізу аналогів, обґрунтування концепції завдання, помилки в обробці графічного матеріалу, несвоєчасна подача виконаної роботи на екзамен без поважної причини тощо).
FX	0-27	0-28	0-4	Пропуск рубіжного контролю

СИСТЕМА БОНУСІВ

Передбачено додаткові бали за активність студента під час виступу на конференції та публікацію тез конференції у збірнику матеріалів студентської конференції (до 5 балів).

КОМПЕТЕНЦІЇ СТУДЕНТІВ, ЯКІ МАЮТЬ БУТИ СФОРМОВАНІ В РЕЗУЛЬТАТІ ОСВОЄННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Загальні компетентності(ЗК)	Програмні результати навчання (РН)
ЗК 1. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності. ЗК 2. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово. ЗК 6. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.	РН 1. Застосовувати набуті знання і розуміння предметної області та сфери професійної діяльності у практичних ситуаціях. РН 6. Усвідомлювати відповідальність за якість виконуваних робіт, забезпечувати виконання завдання на високому професійному рівні. РН 11. Розробляти композиційне вирішення об'єктів дизайну у відповідних техніках і матеріалах. РН 16. Враховувати властивості матеріалів та конструктивних побудов, застосовувати новітні технології у професійній діяльності.
Спеціальні (фахові, предметні) компетентності (СК)	
СК 2. Здатність здійснювати формоутворення, макетування і моделювання об'єктів дизайну. СК 6. Здатність застосовувати у проектно художній діяльності спеціальні техніки та технології роботи у відповідних матеріалах (за спеціалізаціями).	

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна література:

1. Основи формоутворення: навч. посібник. С.В. Вергунов, Н.С.Вергунова, Л.А. Звенігородський та ін. Харківський Національний університет міського господарства ім. О.М. Бекетова. Харків: ХНУМГ ім. О.М. Бекетова, 2021. 124 с
2. Основи об'ємно-просторової композиції навч. посібник. Друге видання, доповнене. Ідак Ю.В., Клименюк Т.М., Ляковський О.Й. Львів. Видавництво Львівської політехніки, 2020. 212 с.
3. Архітектурна композиція: конспект лекцій (для студентів 1 курсу денної форми навчання першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за освітньою програмою «Архітектура» спеціальності 191–Архітектура та містобудування) / Г. А. Коровкіна, Л. О. Богданова; Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. Харків: ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2021. 117 с.
4. Босий І.М. Принципи формоутворення і трансформації об'єктів у дизайні меблів. Автореф. дис... канд. мист. (докт. філософії) за спец. 17.00.07 – Дизайн. Харків: ХДАДМ, 2018. 24 с.
5. Трегуб Н.Є. Формування композиційного мислення в рамках освітньо-професійної програми «Архітектурно-ландшафтне середовище» (ХДАДМ). Theoretical and empirical scientific research: concept and trends: Collection of scientific papers «ЛЮГОΣ» with Proceedings of the International Scientific and Practical Conference (Vol. 4), July 24, 2020. Oxford, United Kingdom: Oxford Sciences Ltd. & European Scientific Platform. P.131-134.

Додаткові джерела:

6. Голмс, Кет. *Невідповідність. Як інклюзія формує дизайн* / англ. *Mismatch: How Inclusion Shapes Design*. — Переклад з англ.: Олександра Бойченко. — Київ: ArtHuss, серія MIT Press., 2024.
7. Фьолькер, Уллісес. *Структурування дизайну: графічні сітки в теорії та практиці*. — Оберенгстрінген / Цюрих: Видавництво Нігглі, 2019. — 176 с. — ISBN 978-3-7212-0994-5.
8. Сайт про світову архітектуру і дизайн: <https://www.archdaily.com/>
9. Сайт про сучасний дизайн і тренди: <https://www.dezeen.com/>
10. Сайт про дизайн та пошук натхнення: <https://www.behance.net/>
11. Сайт про інновації в дизайні та концептуальні проекти: <https://www.synapticstimuli.com/>